

20.06.2016

Eesti Arstide Liidu, Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna, Eesti Hambaarstide Liidu, arstlike erialaseltside ja Eesti Patsientide Liidu ühisarvamus tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) muutmise seaduse ja välisriigis kvalifikatsiooni omandanud arstide Eestis registreerimist reguleerivate rakendusaktide muutmise eelnõude kohta.

Esitame oma seisukohad, millest enamik sisaldus ka 23.11.2015 esitatud ühisarvamus välisarstide registreerimise korra muutmise õigusaktide eelnõude projektide kohta. Kahjuks ei ole käesolevate eelnõude koostamisel neid arvestatud.

Arvamus käsitleb välisriikides kvalifikatsiooni omandanud arstide, eriarstide, hambaarstide ja erihambaarstide (edaspidi „välisarstid“) registreerimist puudutavaid sätteid. Arvamuse tekstis tähendab „arst“ nii arsti kui hambaarsti ja „eriarst“ nii eriarsti kui erihambaarsti.

Nõustume seaduseelnõu seletuskirjas toodud eesmärkidega: saavutada välisriigis kvalifikatsiooni omandanud arstide registreerimises õigusselgus ja saada Eestisse kolmandatest riikidest tulevaid tervishoiutöötajaid, kelle pädevus on põhjalikult kontrollitud, kuid leiame, et esitatud eelnõud ei vasta neile eesmärkidele.

Teeme ettepaneku viia TTKS § 30 lõigetes 2 ja 3 ja nende alusel kehtestatavatesse määrustesse muudatused, millega tagatakse, et tervishoiutöötajate registrisse kantavatel välisarstidel on kvaliteetse arstiabi osutamiseks vajalik ning Eestis arstikutse ja eriala omandanud arstidega võrdsetel alustel kontrollitud kvalifikatsioon ja eesti keele oskus.

- 1. Välisarstide kvalifikatsiooni sisulisel võrdlemisel, sobivustestile ja tööpraktikale suunamisel ning nende hindamisel antakse juhtiv roll ja vastutus Tartu ülikooli meditsiiniteaduste valdkonnale.**
- 2. Eestis nõutavale vastava eriarsti väljaõppe (residentuuri) puudumise korral peavad välisarstid eriarstina registreerimiseks läbima teadmiste ja oskuste kontrolli Tartu ülikoolis vastava eriala residentuuri lõpueksami komisjoni hindamisel. Täielikult või osaliselt puuduva praktilise erialase väljaõppe asendamine erialal töötamisega ei ole lubatav.**
- 3. Enne registrisse kandmist peavad välisarstid tõendama oma eesti keele oskust vähemalt B2 tasemel ja neile kehtestatakse tähtaeg, mille jooksul tuleb omandada keeleseadusele vastav keeleoskus C1 tasemel.**

Põhjendused

Eelnõu lubab registreerida eriarstina isiku, kelle erialane väljaõpe ei vasta Eesti residentuurile. See on vastuolus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/36/EÜ, mille järgi kolmandate riikide kvalifikatsiooni tunnustamise puhul peab igal juhul järgima koolituse miinimumnõudeid.

Nähakse ette lühema või puuduva eriarsti praktilise koolituse asendamine eriarsti töökogemusega päritoluriigis, kui see on vähemalt kaks korda nii pikk kui Eestis vastava eriarsti residentuuri kestus. Puuduvat praktilist erialast väljaõpet ei saa tööga kompenseerida, kuna tulenevalt riikide meditsiinitaseme ja tehnilise varustuse erinevustest ei ole võimalik töötades omandada kõiki ettenähtud ravivõtteid, juhul kui neid vastavas tervishoiuasutuses ei rakendata. Eelnõudest nähtuvalt peab taotleja esitama tõendi töötamise kohta, kuid töö sisu kohta andmeid ei küsita.

Registreerimisel ei nõuta eesti keele oskust isegi mitte algtasemel, kuna keeleoskuse andmetena võib esitada tegevusluba omava eesti keele täienduskoolituse läbiviija juures õppimise tõendi, mis ei tõenda keeleoskust.

Registrisse kantud ja tööpraktikale suunatud eriarsti tervishoiuteenuste osutamise õiguse ainus piirang on, et seda tohib teha üksnes TÜ residentuuri baasasutuses. Lisatööd, nt valvetes, ei keelata ja vastutuse ulatust tööpraktika raames ega väljaspool seda tervishoiuteenuseid osutades ei piirata.

Keeleseaduse järgi peab arst oskama eesti keelt C1 tasemel, kusjuures seaduse täitmise eest vastutab tööandja. Kuna kõik välisarstid suunatakse tööpraktikale, siis tekib olukord, kus riik paneb tervishoiuteenuse osutajatele, kelle juures tehakse tööpraktikat, kohustuse rikkuda keeleseadust ja lubada patsiente ravima arste, kes ei oska eesti keelt nõutud tasemel.

Seega kantakse eriarstina registrisse isik, kellel puudub nõutav erialane väljaõpe ja eesti keele oskus, ning suunatakse ta tööpraktikale, kus ta osutab tervishoiuteenuseid ja vastutab täies mahus oma tegevuse eest. Oleme kategooriliselt niisuguse seadusemuudatuse vastu, kuna see halvendab arstiabi kvaliteeti ning ohustab patsiente.

Toetame välisarstidele kohustusliku tööpraktika läbimise nõude kehtestamist, kuid peame selle kestust ebapiisavaks – praktika minimaalne kestus ei tohi olla alla nelja kuu ja praktikale pääsemiseks peab arst oskama eesti keelt vähemalt B2 tasemel.

Eelnõud ei anna õigusselgust sobivustesti osas. Sobivustestile suunatakse, kui ilmneb mittevastavusi teoreetilises õppes. Ei selgitata, kuidas eristatakse teoreetiline õpe arstiõppes, milles kõik kliinilised õppeained ja enamik bioloogilisi ja meditsiinilisi õppeaineid sisaldavad nii teoreetilist kui praktilist õpet. Terviseamet suunab sobivustestile kindlates õppeainetes, mis tähendab, et enamasti tuleb koostada igale taotlejale individuaalne sobivustest.

Sobivustest peab sisaldama ka küsimusi Eesti tervishoiualaste õigusaktide, ravikindlustuse ja sotsiaalabi korralduse, tervishoiuteenuste osutamise dokumenteerimise ja retseptiravimite väljakirjutamise kohta, kuid isikute puhul, kes sobivustesti tegema ei pea, ülalnimetatud teadmisi ei kontrollita.

Muudatustega riigieelarve kulusid ei kaasne, seega soovib riik saada juurde tervishoiutöötajaid ja tagada arstiabi parem kättesaadavus, kuid suurema osa kuludest peavad katma tööandjad, väikese osa välisarstid ise. Mõju tööandjatele ja Tartu Ülikoolile on hinnatud tegelikult oluliselt väiksemaks.

Peame sellist lähenemist jätkusuutmatuks ja ebaõiglaseks eelkõige residentuuri baasasutuste suhtes, kes peavad katma tööpraktika kulud, kuid tõenäoliselt ei saa kõik neist endale uut tööjõudu – vähemalt seni on valdav osa välisarstidest asunud tööle IVKH-sse. Seletuskirja järgi maksab tööandja juhendajatele sama tasu, mida riik maksab residentide juhendajatele ehk 153,6 eurot kuus. Õigusaktid sellist kohustust ega tasumäära ei sätesta. Samuti ütleb seletuskiri, et tööandjad hakkavad tööpraktikal olevatele isikutele andma tööd ning maksma lepingu alusel selle eest neile tasu. Tööjõukulu ei ole mõju hindamisel üldse arvestatud. Arsti tunnitasu alammäära arvestades on kulu haiglatele märkimisväärne.

Seletuskirjas väidetakse, et tööpraktika juhendamisel ei ole olulist mõju juhendajatele, kuid mõju nende töökoormusele ei ole tegelikult analüüsitud. Täiesti käsitlemata on olukord, kus juhendatav ei valda arstiabi osutamiseks vajalikul tasemel eesti keelt – kuidas sel juhul toimub juhendamine?

Ei ole lahti kirjutatud, milliseid kulusid sisaldab sobivustesti ja praktika hindamise tasu 192 eurot. Hindame seda summat ilmselt ebapiisavaks, arvestades, et sobivustesti puhul on vaja katta individuaalse testi koostamise, läbiviimise ja hindamise kulud komisjoni viiele liikmele, vajaduse korral ka tõlkimise kulud.

Seaduse koostaja lähtub mõjude hindamisel senisest keskmisest taotlejate hulgast – 40 inimest aastas. Ilmselt võib oodata taotlejate arvu hüppelist kasvu, kui Eestist saab ainus riik Euroopa Liidus, kus välisarstidel on võimalik saada eriarstina töötamise õigus ilma residentuuri läbimata ja riigikeelt oskamata.

Ülaltoodust tulenevalt teeme ettepaneku seaduseelnõu sellisel kujul valitsusele ja riigikogule mitte esitada.

allkirjastatud digitaalselt

Lembi Aug
Eesti Arstide Liidu president

Margus Lember
Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna dekaan

Kaido Kolk
Eesti Patsientide Liit

Eesti Hambaarstide Liit
Eesti Nefroloogide Selts
Eesti Radioloogia Ühing
Eesti Kaitseväärsite Selts
Eesti Naistearstide Selts
Eesti Naha- ja Suguhaiguste Arstide Selts
Eesti Kardioloogide Selts
Eesti Perearstide Selts
Eesti Onkoloogide Selts
Eesti Psühhiaatrite Selts
Eesti Plastika- ja Rekonstruktiivkirurgide Selts
Eesti Geriaatrite Selts
Eesti Kohtuarstide Selts
Eesti Hematoloogide Selts
Eesti Kirurgide Assotsiatsioon
Eesti Immunoloogide ja Allergoloogide Selts
Eesti Kopsuarstide Selts
Eesti Erakorralise Meditsiini Arstide Selts
Eesti Infektsioonhaiguste Selts
Eesti Endokrinoloogia Selts
Eesti Anestesioloogide Selts
Eesti Patoloogide Selts
Eesti Traumatoloogide-Ortopeedide Selts
Eesti Gastroenteroloogide Selts
Eesti Meditsiinigeneetika Selts